

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Modstandskampen 1940 - 45

Nr. 2 · Juni 2012

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

HORSERØD
FRØSLEV
DACHAU
HANNOVER-STÖCKEN
NEUENGAMME
SACHSENHAUSEN
STUTTHOF
BUCHENWALD
THERESIENSTADT
RAVENSBRÜCK

ERHVERVSHÆMMEDE
FRA FRIHEDSKAMPEN

Modstand - vist nytter det...

Mindetur til Bremen området i september 2012

Erhvervshæmmede fra Frihedskampen, Sjællandsafdelingen, arrangerer igen i år en mindetur til Tyskland, denne gang den 9.-14. september 2012. Bremen vil være vores værtsby, og vi skal bo godt på det 4-stjernede Hotel Hilton, der ligger få minutters gang fra byens centrum Marktplatz med mange cafeer og indkøbsmuligheder. Bremen er en hyggelig gammel by med masser af kulturtilbud.

Turens hovedmål er det nye museum for Emslandlejrene i Esterwegen – herunder for udekommandoerne i Versen og Dalum. Vi har aftale om, at Kurt Buck (leder af dokumentations- og informationscenteret) og hans kone Marianne vil være sammen med os og vise rundt, både udendørs i selve Esterwegen-lejren og inde i den nye udstilling, hvor der er flere vidnesbyrd fra de danske fanger i Emslandlejrene.

En anden dagstur går til Wilhelmshaven, der under krigen var centrum for den tyske flåde i Nordatlanten, og hvor man blandt andet byggede slagskibet Tirpitz. Dele af værftsbygningerne ligger der endnu. I Wilhelmshaven besøger vi bl.a. det tyske Marinemuseum, hvorfra man efter interesse kan få en havnerundfart for at se de imponerende anlæg. Dagen byder også på den anderledes natur i Ostfriesland.

I og omkring Bremen vil vi se interessante steder, der har relation til kri-

Aftenstemning i Bremen med skulpturen Bremer Stadtmusikanten.

gen, blandt andet den enorme U-bådsbunker Valentin. Der bliver naturligvis også tid til selv at nyde byen med dens mange tilbud.

Turen køres af DitoBus med Troels som chauffør, så selve køreturen bliver også en fornøjelse. Turen udgår fra Bernadottegården i Roskilde. Som vanligt udarbejder rejsegruppen en rejsemappe til hver deltager med beskrivelse af de enkelte rejsedage og med supplerende information.

Prisen for turen bliver Kr. 3.900.- pr.

deltager (måske lidt mindre, hvis vi opnår tilskud fra Tipsmidlerne, hvilket vi håber på).

Yderligere oplysninger om turen og tilmelding hos Emmy Reitoft på 4675 3870 eller Marianne Rüz på 3834 1310.

Med venlig hilsen
Rejsegruppen

Helle Elmgreen, Henning Bjørn Larsen,
Finn Verner Nielsen, Emmy Reitoft
og Marianne Rüz

Modstandskampen 1940 - 45 Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

Juni 2012 · 18. årg. nr. 2

Redaktion

Peter Eigenbroth, *Ansv. redaktør*
Østergade 35, Postboks 56, 9690 Fjerritslev,
Tlf. 98 21 22 00 Fax 98 21 24 31
Mail: peter@fjerritslev-tryk.dk

Modstandskampens Bladudvalg

Emmy Reitoft (tlf. 42 40 14 95), Lykke Finderup, Peter Eigenbroth.

Indlæg dækker ikke nødvendigvis foreningens eller redaktionens synspunkter. (Eftertryk tilladt mod kildeangivelse)

Abonnement og bladregnskab

Peter Eigenbroth, Østergade 35, Postboks 56, 9690 Fjerritslev,
Tlf. 98 21 22 00 Fax 98 21 24 31

Abonnement kan bestilles ved at indbetale 200 kr. på konto nr. 7461 2070272221

Tryk Fjerritslev Tryk A/S

Pris 200 kr. Udenlandske abonnenter 250 kr.

Næste nummer

er planlagt til september 2012. Deadline herfor er 20. august.

Højtideligheden 4. maj...

Af pens. overvagtimester Warmi S. Hansen

Der var forår i luften, lyngen på Store Gravfelt blomstrede, og træer og buske var sprunget ud med lysegrønne blade, da medlemmer af Kammeraternes Hjælpefond mødtes med elever og lærere fra Bispebjerg skole om morgenen i Mindelunden i Ryvangen for at sætte blomster på alle grave og ved minde-tavlerne i Pergolaen.

Vejret holdt tørt, og da højtideligheden indledtes kl. 20, var ca. 4500 mennesker mødt op for at deltage.

Martin Frøland, formand i Kammeraternes Hjælpefond, bød velkommen. Som vanligt kom N. Zahles kor, dirigeret af Lis Vorbeck, og Hjemmeværnets Musikkorps, dirigeret af Erik Jørgensen, og var med til at gøre aftenen stemningsfuld.

To gamle modstandsfolk mødte som altid trofast op. Jørn Jensen for at bære frihedsfanen og Mogens Henrik Nielsen for at bære Dannebrog op til Hovedmonumentet inden højtideligheden startede.

Aftenens taler var tidl. chefredaktør Peter Wivel. Vi bringer her talen i sin fulde længde:

I dag bliver min far, Per Wivel, 92 år. Ligesom i dag var det også en fredag, da han den 4. maj 1945 fyldte 25 år og sammen med sine gæster hørte befrielsesbudskabet fra London i radioen kl. halv syv og fortsatte festen ude på gaden.

Den næste morgen købte min far Politiken, Berlingske Tidende og Nationaltidende. Han gemte aviserne med de mange Dannebrogflag trykt på forsiden. De ligger nu på mit bord, umiddelbart foran den computer, jeg skriver på. Når jeg skriver, kan jeg se det slidte papir stikke frem med de røde og hvide flag. I aften har jeg taget dem med tilbage til Mindelunden. Avismenneske er jeg jo.

De gamle er næsten lige så kloge som vi, plejer jeg at sige. De gulnede aviser er utroligt godt redigeret. Mængden af relevante aktuelle og historiske oplysninger er overvældende, og lederartiklerne knivskarpe analyser, selv om

historieskrivningen og erindrungen naturligtvis i høj grad har nuanceret den umiddelbare glæde, skribenterne delte med hinanden og deres læsere om aftenen og natten den 4. maj.

I Berlingske Tidende hyldes modstandsbevægelsen: "Kræfterne blev samlet og organiseret af en kreds af mænd, der skønt ukendte og uvalgte fik hele befolkningens tillid bag sig. Frihedsrådet forvaltede på folkets vegne den regeringsmyndighed, de tyske magthavere mente at have knust, og med en enestående selvdisciplin fyldte det danske folk sig bag disse navnløse ledere. Ud af nationens midte voksede en kæmpende hær, der med våben i hånd banede vej for befrielsen", skriver avisens lederskribent, måske med munden lidt for fuld.

Det endnu mere konservative Nationaltidende, Børge Outzes avis, kom sandheden knivskarpt nær: "Danmark er atter frit! Men vi kan ikke juble disse ord ud uden samtidig at udtale Danmarks tak til dem, ved hvis indsats vor frihed først og fremmest blev genvundet – de allierede magter, som ved deres kamp for retten, friheden og den menneskelige værdighed også har skaffet os vor ret. Den store kamp med de endeløse ofre er ikke blevet kæmpet på dansk jord. (...) Hver britisk soldat, som faldt i Libyens ørken, den amerikanske gut, som satte livet ind under invasionen i Frankrig og stormen mod Tysklands grænser, og de endeløse skarer af russiske soldater, der nu hviler i Østeuropas jord efter tapper kamp, har været med til at genvinde også vor frihed".

Politiken så i sin leder fremad: "Arbejdet for at skabe rammerne for en ny verdensorden, hvor ret træder i stedet for magt og vold, er i fuld gang". Skribenten tænker her på skabelsen af de Forenede Nationer, der tre år senere, i 1948, vedtog sin historiske erklæring om menneskerettighederne.

Politiken bringer en liste over 112 danskere, der endte deres liv foran en tysk henrettelseskommando. Her finder vi også navnene på de otte med-

lemmer af Hvidsten-gruppen, der blev taget af tyskerne i marts 1944. Deres skæbne var endnu, da jeg kom til Børge Outzes Information i 1976, et åbent sår. Under ledelse af kroejer Marius Fiil havde de otte fra marts til oktober 1943 hjulpet med at modtage nedkastede engelske våben bl.a. i Allestrupgårds plantage nord for Randers. Første gang, gruppen selv var med ved en nedkastning, var den 17. april 1943. Gruppen nåede at tage imod 7 til 8 nedkastninger af våben og modstandsfolk.

Modstandsarbejdet måtte stoppe,

Hjemmeværnets lysvagt med Bernadotte-gårdens beboere blandt tilhørerne.

Medlem af KH-fonden Jørgen Viggo Nielsen hjælper en af pigerne fra Tagensbo Skole med at lægge blomster på KZ-gravene.

Mogens Henrik Nielsen og Vagn Hansen fører Bernadottegårdens faner ud. Helle Elmgreen er fanevagt.

efter at deltagerne kom til at sende et lyssignal til et forbipasserende tysk jagerfly, som de fejlagtigt tog for den britiske maskine, de ventede på. I december 1943 fik Gestapo kendskab til gruppens eksistens. Den blev holdt under observation af stikkere, og den 11. marts 1944 og de følgende dage blev en række medlemmer arresteret. Den 26. juni blev otte af dem, herunder Marius Fiil og hans søn Niels Fiil, beordret skudt af en tysk krigsret. Den 29. juni 1944 blev de otte mænd henrettet her i Ryvangen. Deres navne står på mindepladen foran monumentet. Deres jordiske rester er siden begravet i Hvidsten, hvor der er rejst en sten for dem.

Hvidsten-gruppen er også navnet på en god film, lavet af Anne-Grethe Bjarup Riis for Regner Grasten Film. Siden den havde premiere 1. marts, er filmen set af 600.000 mennesker. Filmen er et sandfærdigt vidnesbyrd om, at frihedskampen som hovedregel var alt andet end yderliggående, og at bevægelsens ledere var præget af stor moderation og forsigtighed, som Bo Lidegaard fremhæver det i sin store bog om besættelsestiden. Det er netop det, der gør denne film langt mere gribende end spændende. For alt for mange historisk baserede film om Danmarks frihedskamp gælder det uden undtagelse, at det, instruktøren lægger til, trækker fra. I filmen om Hvidsten-

gruppen taler dramaet for sig selv.

For mig står tre scener i filmen som helt centrale elementer i historien om den danske modstandskamp. Det er tre scener, der nøje skildrer historiske kendsgerninger. De er ikke fiktion. De tre scener viser de modige mennesker ære, hvis minde vi her i aften er samlet om. På et tidligt tidspunkt i filmen hører familien Fiil og deres gæster Wilhelm Buhls radiotale den 2. september 1942. Her advarede statsministeren mod sabotagen og sagde: "Vær med til at gøre det klart for alle, navnlig for de unge, at den, som har begået sabotage eller hjælper dertil eller over for myndighederne tilbageholder viden om sabotageplaner eller undlader at medvirke til opklaringen af sabotage, handler imod fædrelandets interesse".

Buhl bruger det store ord "fædrelandets interesse". I ledelsen af det danske samfund dengang trivedes der en ubegrundet frygt for, at modstandsbevægelsen kunne udvikle sig til en trussel mod vores folkestyre. På det tidspunkt havde samarbejdspolitikken kørt i halvandet år. Den havde overlevet Tysklands angreb på Sovjetunionen i juni 1941. Den havde overlevet loven om internering af kommunisterne. Den havde overlevet Danmarks tilslutning til Antikomintern-pagten i Berlin. I forbindelse med det tyske og det umiddelbart efterfølgende finske angreb på Rusland erklærede regeringen, at krigen under Tysklands førerskab nu drejede sig om at bevare "europæisk kultur" og beskytte Europas lande mod "indre samfundsopløsning". Vi taler her om et land, der havde besat Danmark. Den europæiske kultur, som Tyskland ifølge regeringserklæringen dengang forsvarede, består i uhørte krigsforbrydelser, masse mord på krigsfanger, om den systematiske henrettelse bag frontlinjen af mere end en million jøder, altså første del af holocaust. Den var et barbari, hvis mage verden ikke hidtil havde oplevet. Danmark bidrog selv med 6.000 mand i Frikorps Danmark. Selvfølgelig vidste man dengang ikke alt det, vi ved i dag. Men man vidste meget, og fantasien kunne utvivlsomt give en hånd med.

Samarbejdspolitikken skånedes Danmark. Det bør vi alle være vores politikere taknemmelig for. Samarbejdspolitikken var, som Martin A. Hansen

udtrykte det, en retræte, vi havde øvet os på siden 1864. Vi kunne rømme og vige, indtil vi den 29. august 1943 stod med ryggen mod muren, og regeringen måtte give definitivt op. Men én ting er sikkert: Idéen med samarbejdspolitikken var ikke at yde et bidrag til Hitler-Tysklands nederlag.

Det var lidet frugtbart og højst upassende dengang at se på modstandsbevægelsen som enten demokratisk eller udemokratisk. Skillelinjen gik et andet sted. Det egentlige problem var, at regeringen havde gjort det måske vigtigste element overhovedet i en politisk offentlighed til et tabu: Den kunne argumentere, og argumentere godt for, at vi endnu havde en folkevalgt regering, og at den måtte arrangere sig med overmagten. Men med denne politik afskar landets politiske ledelse sig fra at pege på det, vi som danskere absolut ikke kunne acceptere, skønt det var åbenbart og indlysende for enhver. Nålen på det etiske kompas var sømmet fast. Derfor opstod der en bevægelse, der kaldte sig modstandsbevægelsen. Den ydede modstand.

Det er netop spørgsmålet om det helt uacceptable, det, hvorimod der må og skal ydes modstand, der bliver rejst i filmen om Hvidsten-gruppen under skænderiet i krostuen efter statsministerens radiotale. Her starter, blandt ganske almindelige danskere, mænd og kvinder, den mest fundamentale politiske debat overhovedet. Den nazistiske besættelsesmagt måtte bekæmpes som et absolut og ubetinget onde. Med forstand og besindighed. De Allierede, der kæmpede mod Hitler-Tyskland, havde brug for vores hjælp.

De mennesker, hvis navne vi har her foran os, gav Danmark deres svar. De rejste spørgsmålet om, hvad man i yderste nød vil give sit liv for at undgå.

Det var så det politiske. Nu kommer jeg til det dybt menneskelige. I en anden central scene i filmen føres Marius Fiil ud af sin celle for sammen med de syv andre medlemmer af Hvidsten-gruppen at blive kørt til Ryvangen. På vej ud standser den 51-årige kroejer og modstandsmand foran en ung værne magtsoldat og omfavner ham i en gestus af barmhjertighed. Marius Fiil siger, at han for sit vedkommende tilgiver den tyske soldat. Scenen er ikke opdigt-

Aftenens taler, tidl. chefredaktør Peter Wivel.

tet. Oplysningerne stammer fra modstandsmanden Jørgen Kielers søster Elsebeth, der i fængslet mødte soldaten og hørte hans historie.

Marius Fiil var et kristent menneske. Barmhjertigheden lå ham på sinde. Det lyser ud af hans sidste breve hjem. Han ville møde sin skaber med fred i sit eget sind og ubelastet af jordisk vrede. "Vi længes efter fred", skriver han i et sidste farvel. Fred i himlen, mener han her. Jeg citerer videre: "Nu har klokken slået 11 og snart 12, og vi skal væk herfra, Vorherre kalder os hjem til sig, og vi får det godt alle hjemme hos ham, så godt, som et menneske kan få det, vi er ved godt mod alle sammen, for vi ved jo, at vi går hjem til den evige hvile i Herrens arme". Det skrev Marius Fiil i sit sidste brev til sin hustru Gudrun.

Men behøvede han ligefrem at omfavne den tyske soldat? Ja, for barmhjertigheden har to sider. Der er en, der tilgiver, og en, der bliver tilgivet. Den tilgivende bevarer sit sinds ligevægt. Men tilgivelse er en så enestående og storslået gestus, at den egentlig kun giver mening, hvis det som her er det utilgivelige, der tilgives. Og det var det her.

Barmhjertigheden stopper ikke med tilgivelsen. Den begynder med den. Fiil siger til soldaten, som Jesus ender med at sige til manden, der ikke vidste, hvem der var hans næste: "Gå bort og gør du ligeså!".

Marius Fiils datter Kristine Sørensen, der var idømt livsvarigt tugthus, skrev den samme dag, som hendes kære blev skudt, et brev til Werner von Best, Hitlers statholder i Danmark. Bre-

vet blev senere trykt i det illegale Information. Kristine havde besindelse nok til at skrive, at hendes far, hendes bror og hendes mand, som tyskerne nu havde myrdet, ikke handlede i had til Tyskland, men fordi Danmark er i krig. De forsvarede Danmark. De vidnede med deres død om, at selv et lille land som Danmark må have lov at tænke selvstændigt, skrev hun.

Den 23. juni 1944, ugen inden Hvidsten-gruppen blev skudt, henrettede tyskerne otte andre modstandsfolk. Det nævnes også i filmen. En af dem var nedkastningschefen Christian Ulrik Hansen, der havde delt celle med Hvidsten-gruppen i Vestre Fængsel. Christian Ulrik Hansens afskedsbrev til forældrene slutter således: "Og det skal være mit allersidste ønske, når freden er inde, tag da et forældreløst tysk barn til jer i stedet for mig. Thi således forlanger Gud af os, at vi skal være redskaber først for hans strenghed, så for hans mildhed".

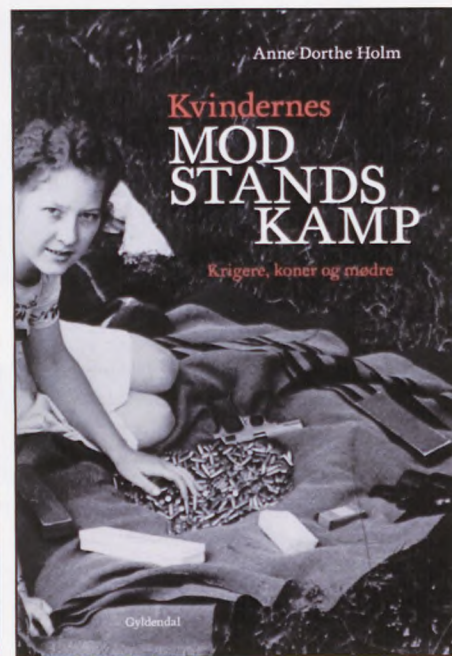
Marius Fiil, Kristine Sørensen og Christian Ulrik Hansen var Danmarks ansigt.

Så bliver de otte fra Hvidsten-gruppen da henrettet som så frygtelig mange andre. I filmen følger vi dem helt frem til pælen. Man glemmer det tit. Men de tyske soldater i skydekommandoen havde samme muligheder for at handle og tænke selv som Hvidsten-gruppens medlemmer og som alle de andre mænd, der ligger her i Mindelunden. Soldaterne havde samme mulighed for at vælge rigtigt. Det ansvar påtog de sig ikke. De fulgte ordrer. De sænkede ikke riflerne, som ethvert normalt menneske ville have gjort. De skød.

De mænd, vi mindes her i Ryvangen, vidste, hvad der var ondt, og det bekæmpede de. De var modstandsfolk. De døde, for at Danmark igen kunne blive frit. Det lyder så smukt. Men deres død var ikke smuk. Ethvert menneske har ret til sin egen død. Den ret fik de ikke. Jeg tillader mig at låne en formulering af Martin A. Hansen: De skulle nå helt derud, hvor man kun kan færdes alene.

Martin A. Hansen skrev i det samme essay om modstandsbevægelsen: "På jorden går minder hurtigt til, når ingen passer dem". Derfor er det vigtige ord at sige: Æret være deres minde!

BØGER

Da Kvindernes Modstandskamp, skrevet af Anne Dorthe Holm og udgivet af Gyldendal, udkom 5. maj, stod der følgende på Gyldendals hjemmeside:

Der var ingen stor hyldest til de danske modstandskvinder, da Anden Verdenskrig var slut, og de fylder ikke meget i arkiver og historiebøger. Men de var der. De er her.

Nogle af disse stærke kvinder valgte at gå aktivt ind i kampen for et frit land vel vidende, at modstandsfolk blev både mishandlet, fængslet og henrettet af tyskerne. Andre kæmpede for at holde sammen på familien, mens deres mænd og sønner aften efter aften forsvandt ud i det mørklagte Danmark til aktioner eller våbenmodtagelser, og de selv sad tilbage med angsten. For mange af kvinderne blev prisen næsten ubærlig; de mistede deres kære eller endte selv i koncentrationslejrenes helvede.

Bogen fortæller den dramatiske historie om kvindernes modstandskamp under og efter besættelsen og er blevet til på baggrund af omfattende research samt en lang række interviews med tidligere modstandskvinder og deres familier.

Emmy Reitoft

Mærkedagene 2012

9. april

9. april var en kold, regnfuld og blæsende dag. Fra morgenstunden kunne vi se, at vi ikke kunne holde vores lille mindehøjtidelighed udendørs.

Da dagen var en helligdag (2. påskedag), var vi så heldige, at vi kunne rykke indendørs i daghjemmet, som var tomt i dagens anledning.

Det, at vi var inde, afholdt os ikke fra at holde traditionerne. Kl. 10.00 bød Mogens Henrik Nielsen velkommen til de ca. 60 beboere, venner og familie, der havde fundet vej. Mogens Henrik mindede os om, at det også er vigtigt at huske denne mærkedag, selv om det er 72 år siden, at tyskerne besatte Danmark. Fanen blev ført ind af Povl Kildemoes. Vi sang en sang og Jytte Sass lagde en buket for Bernadottegården, og Peer Jensen lagde en for Bernadottegårdens Venner. Buketterne blev senere lagt ud ved Mindestenen for Folke Bernadotte. Vi afsluttede den lille højtidelighed med at synge endnu en fædrelandsang.

Herefter var Bernadottegården vært ved kaffe og rundstykker, Modstandsgruppen gav en lille en til halsen. Ved kaffen sad vi bl.a. og talte om filmen "Hvidstengruppen", som vi kort tid forinden havde set, og der blev læst op fra bogen "De sidste timer": Marius Fiils sidste brev til hustruen Gudrun, samt det brev Gulle skrev til Verner Best dagen efter, at hendes mand, bror og far var blevet henrettet i Mindelunden.

Kl. 11.30 brød vi op, og selv om vejrguderne ikke var os venligt stemt, havde vi en dejlig formiddag sammen.

4. maj i Mindelunden

For første gang i mange år var vi ikke flere, der skulle i Mindelunden, end at vi kunne være i én bus – ca. 45 personer. I år var der kun tre tidligere modstandsfolk/KZ-fanger med. Vejret var råt og koldt, der var mange, der ikke magtede denne aftentur. Sædvanen tro gik vi i samlet trop – med begge Bernadottegårdens faner i fortroppen, ført af Vagn Hansen og Helle Elmgreen - til henrettelsespladsen, hvor den tidligere

modstandsmand Vagn Sørup Olsen lagde blomster, derefter sang hele gruppen: "Altid frejdig når du går". Derefter gik vi op til vores pladser oppe ved Gravfeltet, hvor vi igen i år havde fået lov til at sætte vores medbragte stole op. Efter at Modstandsfanen og Bernadottegårdens fane var blevet ført ind, overværede vi den højtidelighed, som der bliver skrevet om andet steds i bladet.

Da vi kom tilbage til Bernadottegården havde Bernadottegårdens Venner igen lavet en meget smuk lysallé hele vejen ned ad H.H. Kochs vej og ind til hovedindgangen. Inde i hus 4 ventede fint dækkede kaffeborde med snitter, øl, vand og en lille én. Vi sad og hyggede os og – godt trætte – brød vi op ved 23 tiden, vi skulle op og være friske til 5. maj og hvad denne dag bød på.

5. maj på Bernadottegården

Vejret var ikke ligefrem varmt, men det var 5. maj, og kl. 10.00 skulle vi mødes ved Bernadottes Mindeeg, sådan som vi plejer at gøre det. Mogens Henrik Nielsen bød velkommen, og bad begge faner om at blive ført ud. Den ene fane blev ført af Povl Kildemoes, den anden af Ingolf Gildam, fanevagter var Peer

Den tidligere frihedskæmper Vagn Sørup Olsen lægger blomster på henrettelsespladsen.

Mogens Henrik byder velkommen.

Jensen og Vagn Hansen. Efter at have sunget en morgensang fik dagens taler, Anders Kildemoes, ordet. Anders Kildemoes begyndte med at præsentere sig selv: (citater)

"Jeg skal være ærlig at indrømme, at det var med blandede følelser og temmelig megen ærefrygt, at jeg modtog min fars opfordring – for nogle måneder siden – til at tale her i dag.

Tanken er – fortalte han – at du som repræsentant for 2. generation skal tale for tidligere modstandsfolk, kz-fanger, krigssejlere og pårørende på Bernadottegården 5. maj. Jeg var fuldkommen klar over, at min far spurgte mig, fordi det betød noget, at jeg svarede ja. Han tænkte vel også, at jeg nok havde noget at sige, og jeg blev i grunden meget stolt og rørt over opfordringen. Men jeg blev ærlig talt også lidt beklemmt. Herregud, jeg var end ikke født under besættelsen eller ved befrielsen. Jeg har intet oplevet af alt dette. Frihedsbudskabet kender jeg ganske vist, og har hørt det ofte:

I dette øjeblik meddeles det, at Montgomery har oplyst, at de tyske tropper i Holland, Nordvesttyskland og i Danmark har overgivet sig. Her er London. Vi gentager:-----

Men jeg kender det jo bedst fra Mator! Og det gør indtryk på mig, men det er en historie, som jeg ikke kan tilde mig at påstå, at jeg forstår til fulde.

Hvad kan jeg så stille op 5. maj ved mindeegen på Bernadottegården?

Men jeg sagde naturligvis ja til min fars opfordring. Ikke kun fordi jeg er tilhænger af at følge min fars opfordringer, men fordi tanken om at lade 2. generation tale fangede mig.

Jeg er søn af en frihedskæmper og tidligere kz-fange. Jeg er født i 1954 og tilhører den del af 2. generation, som ikke er mærket af det savn og den frygt, det må have været forbundet med at være barn af en frihedskæmper, mens det stod på. Jeg kan heller ikke påstå, at jeg er mærket i det hele taget. Min opvækst har været helt normal og ganske sorgløs. Men besættelsestiden, min fars oplevelser og ikke mindst min fars idealer har præget mit syn på tilværelsen og har præget mine værdibegreber, som jeg forsøger at videregive til mine børn."

Sådan sluttede Anders Kildemoes sin tale: (citater):

"Min far – Malenes farfar – var frihedskæmper. Jeg er meget bevidst om at bruge dette udtryk, selvom man i dag af forskellige årsager sjældent hører den betegnelse. Man kalder det snarere modstandsfolk. Forskellen er måske ikke så voldsom – at være frihedskæmper indebar jo begribeligvis en modstand mod nazismen og undertrykkelsen. Men når 2. generation indtager talerstolen, er det jo for at løfte arven og bringe historien og advarslerne videre til de nye generationer. Og dem behøver vi såmænd ikke lære at gøre modstand. Det kan de helt af sig selv, skulle jeg hilse at sige. Nej, vi skal lære den at kæmpe FOR. For friheden, for respekten for mennesket, for værdierne."

Efter endnu en sang lagde Alice Jensen en buket for Bernadottegården, Grethe Jensen en for Bernadottegårdens Venner og Günther Frølich en for Brigaden.

Herefter var der et lille indslag, der ikke plejer at høre med til vores 5. maj højtidelighed. Som en afslutning havde Bernadottegårdens Beboerfond fået fremstillet en messingplade med følgende inskription:

"PLANTET AF
GREVINDE
ESTELLE BERNADOTTE
5. MAJ 1972"

Anders Kildemoes taler den 5. maj. Ved fanerne Poul Kildemoes og Ingolf Gildam, fanevagter er Peer Jensen og Vagn Hansen.

Denne messingplade blev afsløret af Helle Elmgreen og Mogens Henrik Nielsen, begge var med i bestyrelsen for Bernadottegårdens Beboerfond.

Efter en afsluttende sang bød Emmy Reitoft på kaffe og wienerbrød i hus 4 og bad derefter fanerne om at blive ført ud.

7. maj: Fællesspisning i anledning af Befrielsen

Da Befrielsesdagen faldt på en lørdag, blev den traditionelle fællesspisning udsat til mandag d. 7. maj. Bernadottegårdens Venner havde dækket flotte og festlige borde, og de 125 fremmødte blev trakteret med hamburgerryg med stuvet spinat og brunede kartofler samt jordbærkage, hertil vin ad libitum – skænket af Modstandsgruppen. Middagen sluttede med kaffe og chokolade.

Efter hovedretten holdt Mogens Henrik Nielsen 5. maj-talen.

Mogens Henrik talte bl.a. om de mange minde- og mærkedage, vi har i Danmark. Han var for nylig blevet stillet spørgsmålet: "Er det nu nødvendigt at hejse flaget både den 9. april og den 5. maj, kunne man ikke nøjes med at gøre det en af dagene?"

Han talte om Grundlovsdagen, der

nu har været vort lands lov i 163 år og den betydning, den har og har haft for Danmark. Han talte om besættelsens betydning i nyere dansk historie, og sagde bl.a.: "Aldrig har Danmark været så tæt på at ophøre med at være en selvstændig nation. Hvis Tyskland havde vundet den 2. Verdenskrig, var Danmark måske blevet et tysk protektorat. En underafdeling af det stor-tyske rige."

Videre sagde Mogens Henrik: "Modstandsbevægelsen voksede frem og bevirkede, at kampen mod den tyske besættelse tilspidsedes med jødeforfølgelser, deportationer og henrettelser. Rundt om på verdenshavene havde danske søfolk sejlet på deres farefyldte konvojsejls siden d. 9. april. De var de første danske frihedskæmpere. Det gjorde alt sammen, at vi i dag regnes blandt de allierede nationer.

Derfor vil jeg besvare det stillede spørgsmål med et JA! Vi skal blive ved med at hejse flaget den 9. april, den 5. maj og de andre dage, vi skal blive ved med at synge vore nationale sange og mindes".

Mogens Henrik sluttede talen med at ønske os alle tillykke med dagen, og efter et dejligt samvær sluttede vi ved 14-tiden.

Emmy Reitoft

Biografter

Siden filmen om Hvidstengruppen havde premiere, har mere end en halv million danskere set den. Når man tager i betragtning, at filmens tema udspejlede sig for mere end 60 år siden, kan vi vel kun være enige om, at der – heldigvis – stadig er rigtig stor interesse for, hvad der skete i de år, hvor Danmark var et besat land. Vi kan kun håbe på, at denne interesse fortsat vil være til stede, at skolerne fortsat vil fortælle de unge om, hvad det var, der skete – og dermed fortælle ungdommen, hvor taknemmelige vi har grund til at være, fordi vi i mere end 60 år har boet i et land, der – takket være den indsats som Hvidstengruppen og mange andre gjorde – er frit og dansk.

Torsdag d. 1. marts havde Modstandsgruppen på Bernadottegården lejet biografen på ROS torv i Roskilde, for at vi sammen kunne se filmen om Hvidstengruppen på premieren.

Filmene varede to timer. Vi var 52 forventningsfulde deltagere, heriblandt 5 tidligere KZ-fanger, en del tidligere modstandsfolk, enker, ægtefæller, pårørende og frivillige hjælpere, der sad i Bio og ventede på, at filmen skulle begynde kl. 10.00.

Overordnet set var filmen meget bevægende, og som anmelderne også har skrevet i landets aviser, var vores gruppe også enige om, at den var historisk korrekt – om end alle detaljer naturligvis ikke kunne være med. Skuespillerne spillede rollerne på fornemste vis, såvel de dagligdags scener som de scener der i høj grad gav udtryk for den alvor, modstandsarbejde kunne medføre – og medførte.

Øverst fra venstre: Mogens Henrik Nielsen, Henning Jensen, Ingolf Gildam. Forrest fra venstre: Hans Ebbe, Poul Kildemoes.

Få dage efter var vi samlet i vores sædvanlige mande- og kvindegrupper. Her drøftede vi filmen.

For mændenes vedkommende var der generel tilfredshed med filmen. Der udspandt sig en længere debat om, hvorvidt det er rimeligt at fremhæve en enkelt gruppe – som nu Hvidstengruppen – fordi der jo blev udført meget andet modstandsarbejde i Danmark, der var lige så farligt og lige så vigtigt.

I gruppen er der en mand, der har været med i en likvideringsgruppe, vi talte om, at det sværeste af alt må være, når man berører et andet menneskes liv. Vi var enige om, at det der nok gjorde Hvidstengruppen til gruppen, der i stor udstrækning kom til at stå som et symbol for modstandskampen i Danmark, var, at det gik så meget ud over en enkelt familie. Alle mændene i de to generationer i familien blev ud-

slettet, og kvindernes ophold i Dreibergeren i Tyskland satte sit præg for livet, men også betydningen for det lille lokalsamfund, der mistede så mange mænd på én gang.

Kvindegruppen var generelt meget glad for filmen. Der blev talt en del om, hvorvidt det var rigtigt, at man viste likvideringerne på henrettelsespladsen. Konklusionen var, at det var nødvendigt, det var jo en væsentlig del i historien. Man var glad for, at der var lagt så meget vægt på de bløde værdier, at man så, at personerne holdt af hinanden og havde omsorg for hinanden og viste det. Især blev rollen som Gudrun Fiil fremhævet.

Det betød rigtig meget for gruppen, at vi så filmen sammen, og at vi efterfølgende har kunnet tale sammen om den.

Emmy Reitoft

Holger Danske-klubben

Blomsterfonden nedlagt

Blomsterfonden startede i 1946 med en pengeindsamling for at mindes de 51 Holger Danske medlemmer, der faldt under besættelsen. Indsamlingen gik godt og gjorde det muligt at lægge blomster på gravene ud over landet på den pågældendes dødsdag.

I 1964 stiftedes foreningen formelt med vedtægter, bestyrelse osv. og en formålsparagraf, som i årenes løb var

blevet udvidet med nedlægning af fire kranse i Mindelunden – ved Mindemuren, urnegravene, pælene og monumentet, 4. maj og sidste søndag før jul – en blomsterhilsen til nye begravelser samt en flaske Holger Danske-snaps på runde fødselsdage.

Det gik godt i mange år, men som tiden gik, svækkedes foreningen af dødsfald og alderdoms svagheder. I

1994 blev de 51 grave således opgivet, og i 2005 måtte de fire kranse i Mindelunden ændres til kun en ved Mindemærket. Året efter indgik vi en aftale med Holmens Kirkegård, som nu sørger for kransenedlæggingerne indtil år 2045.

Og nu er det så helt slut, vi kan ikke mere, vi er for få tilbage. Traditionen med en blomsterhilsen til vore begravelser videreføres af foreningen Frihedsmuseets Venner.

Foss

Modstandskamp kontra politisk korrekthed

Det er påfaldende, at interessen for filmen om Hvidstengruppen er så stor. Man kunne få det indtryk, at mange aldrig har hørt om Hvidstengruppens eksistens, og det har de måske heller ikke, for i de politisk korrekte medier beskæftiger man sig ikke med Gud, konge og fædreland. Tværtimod.

Er det derfor, der er tidligere modstandsfolk, som mener, at Danmark i dag ikke er værd at kæmpe for?

Frihedskampen var også en kamp for den ytringsfrihed, som skændigt er blevet misbrugt – både til forvanskning af modstandskampen og ringeagt for, hvad der blev kæmpet for.

Tydeligst sås det i en mindeudsendelse i tv 4/5 2005 i 60-året for Befrielsen, da en forsamling nåede til at synge "Kæmp for alt, hvad du har kært".

Øjeblikkeligt skiftede billedet - helt bevidst - og det var meget utiltalende, at verset ikke blev sunget til ende.

I en artikel i Jyllands-Posten 24/3 med overskriften "Det store dilemma" siger filmens instruktør, Anne-Grethe Bjarup Riis, at "tyskerne heroppe jo i mange tilfælde bare var nogle unge knøse, som også havde brug for varme". Jovist, men disse unge knøse var hjernevasket i Hitlerjugend, og som en tysk veteran sagde i en dokumentarudsendelse fra Anden Verdenskrig: "Tre ting lærte vi i Hitlerjugend - at synge, marchere og slå ihjel".

Og det må ikke glemmes, at der også var unge, danske knøse i modstandsbevægelsen, der havde brug for varme, når de ankom til koncentrationslejrene eller i de sidste timer, de havde at leve i.

I bogen "De sidste timer. Afskedsbreve fra de henrettede danske patrioter" slutter en ung mand sin afskedshilsen til sine forældre med: "Blot man tror på Gud, da har man intet at frygte".

Og Marius Fiil skrev til sin familie: "...bevar alt, hvad der er dansk, i hjem og på jeres vej".

Disse to breve var hverken politiske eller korrekte set med fejhedens øjne, men modige, og det kan koste livet.

Kamma Ankjærø

Ovenstående blev bragt i Jyllands-Posten 7. april, og jeg havde den glæde kort tid efter at modtage et brev med en tak fra en tidligere modstandsmand og kz-fange, som

blandt andet skrev, at "det er så dejligt, når nogen har forstået, hvad det drejede sig om". Jeg kontaktede vedkommende, som er årgang 1920, og gav udtryk for min taknemmelighed over de anerkendende ord.

For os, der som unge oplevede Besættelsen og modstandskampen på nært hold, er det glædeligt, at unge i dag viser stor interesse for, hvad der skete dengang, og der er unge, der har skrevet om det.

I Aarhus Stiftstidende 23/3 skrev Nathalie Østergaard, 16 år, efter at have set filmen "Hvidstengruppen":

Alt for hård kritik

Filmene "Hvidstengruppen" møder hård kritik fra nogle af filmannelderne. Jeg synes, det er direkte skamfuldt, at danskere kan kritisere en hændelse fra den danske historie så brutalt, som denne film er blevet det.

Filmene viser, hvordan den jyske familie Fiil levede under Anden Verdenskrig, og deres kamp imod tyskerne. De gjorde det, de mente var det rigtige, og da Marius Fiil sagde ja til at modtage sprængstoffer fra England, satte han ikke blot sit eget liv på spil, men også resten af sin families. For familien Fiil og resten af Hvidstengruppen handlede det ikke om at skyde eller dræbe så mange tyskere som muligt, men om at være med til at gøre en forskel.

Flere anmeldere skrev, at "filmen er langsommelig og kedelig", men Anne-Grethe Bjarup Riis har ønsket at holde filmen i et roligt tempo.

Henrettelsesscenen er der absolut intet heltemodigt over. De har spillet højt spil og tabt, de er slagne mænd, stolte, men ikke følelsesforladte.

Nathalie Østergaard

Som svar til Nathalie Østergaard skrev jeg i Aarhus Stiftstidende 30/3:

Vi skylder Hvidstengruppen tak

Mange vil sikkert give Nathalie Østergaard, 16 år, ret, når hun i et læserbrev skriver, at nogle af anmeldernes kritik

af filmen "Hvidstengruppen" er alt for hård. Men mon der ikke om netop en film som denne vil være delte meninger?

Det er rigtigt, som Nathalie Østergaard fremhæver, at for Hvidstengruppen handlede det ikke om at dræbe så mange tyskere som muligt. Det gjaldt for alle nedkastnings- og sabotagegrupper, at de altid sørgede for at få alle personer væk, inden de foretog en sprængning. Desværre er der tanke-løse danskere, der har beskyldt modstandsfolk for at være skydegale.

Er det derfor, der er tidligere modstandsfolk, der er nået til det resultat, at Danmark i dag ikke er værd at kæmpe for?

I hvert fald fortjener Nathalie Østergaard ros, fordi hun understreger den meget vigtige kendsgerning, at det ikke handlede om at dræbe så mange tyskere som muligt. Hun skriver til sidst: "Og henrettelsesscenen er der absolut intet heltemodigt over: De har spillet højt spil og tabt, de er slagne mænd..."

Jeg tror ikke, at nogen modstandsfolk ønskede at være helte. De har spillet højt spil, men kun tilsyneladende tabt. De kæmpede for alt, hvad de havde kært. Vi skylder Hvidstengruppen og alle andre danskere, der gav deres liv i kampen for Danmarks frihed, tak.

Kamma Ankjærø

Oplevelsestur til Bornholm

Bestyrelsen for Erhvervshæmmede, Sjællandsafdelingen, har i de sidste to år udbudt to ferie- og mindeture, en i Danmark og – sædvanen tro – en til Tyskland.

I 2011 gik Danmarksturen til Jylland – en dejlig tur – men desværre med ringe tilslutning. I 2012 har vi netop afsluttet en tur på fire dage til Bornholm.

Det blev til en rigtig dejlig tur, hvor klippeøen viste sig fra sin bedste side – strålende sol fra morgen til aften. Antallet af deltagere – ja det blev kun til 10. Takket være 2 donationer fra hhv. Binneballes Fond og fra Holger Larsens Enkes Fond kunne turen gennemføres for kr. 3.500,- pr. person.

Vi startede hjemmefra mandag d. 21. maj med afgang fra Bernadottegården

kl. 10.00. En svensk bus fra firmaet "Persson" kom og kørte os til Ystad. Her blev bagagen omlastet til bagagevogne, der blev kørt om bord på færgen Leonora Christina. Ved hjælp af en kort gåtur og elevatorer kom vi ombord. Vi havde reserverede pladser og fik hurtigt serveret vores bestilte frokost, og en time og 20 minutter efter landede vi i Rønne.

Vi fik udleveret vores bagage og gik ud til vores ventende bus – Aakirkeby turistfart med Nis som chauffør – der skulle køre for os de næste fire dage.

Turens første mål var en tur til Østerlars Rundkirke. Her blev vi modtaget af Svend Harild, tidligere modstandsmænd og boghandler i Gudhjem, samt mangeårig guide i kirken. Vi besøgte kirken, nogle få kravlede op i 2. og 3. stovværk. Vi fik meget at vide om kirkens historie og om det interiør, der befinder sig i kirken nu, blandt andet om den nyere altertavle, malet af den bornholmske maler, Poul Høm. Sven Harild fortalte om øens 3 andre rundkirker, hvor Østerlars er den største og – synes han – den smukkeste.

Herefter gik turen til vores udgangspunkt for de næste dages ture: "Klinterly", der ligger i Sandkås. Vi fik alle værelser med udsigt over Østersøen og med hver vores egen lille terrasse.

Efter at vi havde pakket ud og fået en kop kaffe hos Finn og Marianne samt et lille hvil, var det tid til dagens middag, som bestod af kogt torsk med "Gudhjemmadyppa", en bornholmsk specialitet, som flere havde set hen til med en vis skepsis. Det viste sig, at alle syntes om maden, så det var ikke noget problem. Om aftenen hyggede vi os med en kop kaffe i restaurantens blødere afdeling, og så var det tid til at gå til ro.

Efter morgenmad tirsdag, gik turen til Almindingen – Danmarks tredjestørste skov. Vi så først Ekkodalen. Vi forsøgte forgæves at råbe ekkoet op, og da det ikke lykkedes, fik vi en dejlig kop formiddagskaffe, og en "honningsyp" (bornholmsk specialitet, lavet af honning og Brøndum) og kørte derefter til Christianshøj, hvor vi så

Svenskebyen i Nexø.

Fra Svaneke, huset hvor man går lige ind på 1. sal.

Ølsmagning i Svaneke Bryghus. Fra venstre Jytte Sass, Søren Ravndal, vores guide Sven Harild med hustruen Gunver.

Davidstatuen – mindesmærket for de bornholmere, der faldt under 2. Verdenskrig. Her lagde Mogens Henrik Nielsen turens buket. Såvel tirsdag som onsdag havde vi Sven Harild og hustruen Gunver med som guider, idet Sven kunne fortælle mange ting såvel om modstandsbevægelsen på Bornholm som om russertiden, hvor han begge steder var aktiv.

Vi fortsatte vores Almindigentur og kørte til Rytterknægten, Bornholms højeste punkt. Her står "Kongemindet", som blev rejst i 1856, til minde om Frederik d. 7. og Grevinde Danners besøg på stedet i 1851. Vi nød den smukke natur og det dejlige vejr, og de friske – med 90-årige Harry Henriksen i spidsen – kravlede til tops i Kongemindet, som er knap 23 m højt.

Fra Almindingen gik turen mod Rønne, hvor vi skulle have frokost på restaurant Brazz. Med Ruths Kryddersild fra Christiansø og et stykke højtbelagt samt en Svaneke Øl kunne de fleste godt klare sig i et par timer. Vi gik i bussen og blev kørt til Bornholms Museum, hvor vi blandt andet skulle se en særudstilling om Bornholms besættelse af tyskerne og russerne. Udstillingen var lille, men interessant, den indeholdt bl.a. breve skrevet fra bornholmere til familie på Sjælland og i Jylland samt breve skrevet af russiske og tyske soldater til deres familier.

Så gik turen hjemad mod Klintely,

dog ad et par omveje, idet vi kørte over Knudsker, hvor vi så det store granitbrud, hvor der stadig brydes rønnegranit til gravsten og vejbelægning, dog i mindre mængder – ca. et halvt ton om

året – end tidligere. "Hullet" var enormt stort og ca. 39 m dybt. Da vi kom til den kønne lille by Gudhjem kørte vi ned i byen og op ad Serpentinervejen – Danmarks eneste af slagsen – og videre ad strandvejen til Klintely.

Middagen stod på hakkebøf og koldskål, og efter dejlig aftenhygge var denne feriedag også forbi.

Onsdag begyndte vi dagen med at køre til Bornholms Kunstmuseum, hvor såvel arkitektur som de kunstværker museet byder på gav gruppen en rigtig god oplevelse, så god, at det var lige før, at tidsplanen ikke kunne holde. Derefter kørte vi over land til Nexø, en af de byer, hvor de russiske bomber efterlod store ødelæggelser. Sven Harild fortalte om russernes ankomst og tilstedeværelse på øen og om, hvor store ødelæggelserne var, og hvor mange der blev hjemløse.

Tirsdag aften havde jeg selv fortalt om, hvordan det gik min mors familie, der den gang boede i Nexø: Min morfar og mormor mistede alt, hus og hjem, forretning og alt hvad der var i hjemmet. Min mormors eneste store sorg

Gruppebillede ved Davidstatuen.

Underholdning ved Ann Katrin og Henning.

Fra Hammershus Ruiner.

var, at billederne af de to børn, hun havde mistet, nu var væk og ikke til at erstatte. Min tante, der var højgravid, cyklede til Østermarie med et barn bagpå cyklen og en ved siden af, hun fødte d. 11. maj.

Vi så "Svenskebyen", husene, som den svenske stat forærede Bornholm, såvel til Rønne som til Nexø. Dejlige huse, der stadig er attraktive boliger for bornholmerne.

Turen gik videre ad strandvejen til Aarsdale med Aarsdale Mølle, hvor

der bl.a. er en lille smykkeindustri af bornholmsk granit, der bliver forarbejdet til smykker. Vi ville gerne vise gruppen, hvor mange slags granit, der er på Bornholm: Svaneke – Rønne – Paradisbakkerne - Hammergranit m.fl. i farver fra det helt røde til det sorte. Vi fortsatte til Svaneke – Danmarks østligste købstad – hvor vi spiste frokost på Svaneke Bryghus og fik et foredrag om bryghuset og om det øl, de brygger og som eksporteres til resten af Danmark. Her brygges – så vidt jeg husker

– 3,5 mill. liter om året. Med til foredraget hørte smagsprøver, vi fik hver 4 glas med forskelligt bryg. Derefter en fritime, så vi kunne bese den dejlige lille by og måske smage på dens berømte is eller lakrids og bolsjer. Der var også mulighed for at købe glaskunst, eller måske bare sidde ved havnen og se ud over havet.

Så gik turen tilbage til Klintely, hvor der var tid til en kop kaffe og et lille hvil inden middagen.

Efter middagen den sidste aften var der lidt optræden af deltagerne inden aftenens overraskelse, de bornholmske folkesangere Henning og Ann Katrin, som underholdt med bornholmske sange, en underholdning der så ud til at falde i god jord. Så var der oprydning og denne feriedag var også til ende.

Torsdag morgen tog vi afsked med vores dejlige værtinde, Vera, pakkede og drog af sted. Dagens første mål var Hammershus ruiner. Nogle gik en tur op i ruinerne, andre så museet, resten satte sig og nød udsigten og måske en kop varm chokolade. Dagens frokost skulle indtages på Nordbornholms røgeri i Allinge, så vi havde kun en kort køretur. Frokosten bestod af det store fiskebord med mulighed for at spise mere end 20 forskellige slags af det, der kommer fra havet. Det faldt i god smag hos alle, og vi havde god tid til at nyde maden, før vi igen skulle sidde i bussen.

Nu gik turen mod Rønne, hvor vi skulle se nogle af mindesmærkerne fra de russiske bombardementer, handle lidt bornholmske specialiteter inden turen gik til havnen, hvor vi sluttede turen med, at Harry Henriksen lagde turens buket ved Mindesmærket for de søfolk fra Bornholm, der mistede livet på havet under 2. Verdenskrig. Nu ventede færgen Leonora Christine på at bringe os til Sverige. Men inden tog vi afsked med vores bornholmske bus og chauffør Nis, som på fornem vis havde kørt os rundt på Bornholm.

I Ystad ventede chauffør Lasse med bussen fra "Persson", som kørte det sidste stykke hjem til Roskilde, hvor vi var kl. ca. 19.30.

En dejlig tur til en smuk ø i solskin fra morgen til aften var slut.

Emmy Reitoft

Donation på Bernadottegården

Erhvervshæmmedes formand, Mogens Henrik Nielsen, fyldte 85 år d. 31. marts. I den anledning var der enighed i Bernadottegårdens ledelse og de frivillige hjælpere, at man ved en donation ville påskønne det arbejde, Mogens Henrik i mange år har gjort for Bernadottegården, her skal bl.a. nævnes formand for Bernadottegårdens bestyrelse, formand for Beboerfonden, undervisning af personale, studieture til Frøslev og Neuengamme for personalet m.m.

Dagen og arrangementet skulle være en overraskelse for Mogens Henrik og hustruen Hanne, som blev afhentet på deres adresse d. 26. marts lidt før kl. 14.00. Leder Lone Nielsen bød velkommen og et specielt velkommen til Mogens Henrik og hans familie, hvorefter Emmy Reitoft modtog donationen.

En tydeligt overrasket og rørt Mogens Henrik og hans søn Morten afslørede nu den plade og det skrift, der var sat op i H.H. Kochs Mindestue. Herefter fik Mogens Henrik overrakt en gave samt en kuvert med et beløb til arbejdet for Modstandsgruppen på Bernadottegården og i Bernadotteparken. Mogens Henrik takkede og medgav, at DET var en overraskelse, han ikke havde forestillet sig.

Sammen sang vi sangen om den blå anemone, og herefter var Bernadottegården vært ved en reception, hvor en kage, fremstillet af Ingolf Gildams barnebarn, tiltrak meget opmærksomhed (se billede). Kl. ca. 16.00 var arrangementet forbi, og vi kunne gå hjem, efter en rigtig dejlig eftermiddag.

Emmy Reitoft

Den flotte kage til Mogens Henriks donation.

Mogens Henrik og søsteren Karen Margrethe.

Ingolf Gildam og Povl Kildemoes, to tidligere KZ-fanger deltager i donationen.

Kagen skæres for af Mogens Henrik.

Kransenedlægning i Pearl Harbor

Frihedskampens Veteraner var repræsenteret blandt 38 danske, som var med til at markere 70-års dagen den 7. december 2011 for angrebet på Pearl Harbor.

På billedet bliver der ført en krans frem fra veteranerne af oberst (r) Per Nyegaard Olesen og til højre Eli Brevadt.

Billedet foroven viser Arizona Memorial, en mindehal bygget ude i vandet hen over vraget af skibet "Arizona", hvor 1.177 amerikanske søfolk mistede livet ved angrebet. I alt omkom 2.335 soldater og 68 civile, og deres navne er opsat inde i mindehallen, hvor også kransene blev nedlagt.

Bidrag til denne rubrik bedes sendt til
Peter Eigenbroth
Rolighedsvej 8a, 9690 Fjerritslev
mail: eig@fjerritslev.dk

95 år 24. august
Rigmor Müller
Bernadottegården hus 3
4000 Roskilde

90 år 27. juli
Vagn Sørup Olsen
Bernadottegården hus 3
4000 Roskilde

31. juli
Ingolf Gildam
Bernadotteparken 2
4000 Roskilde

En forsinket lykønskning til
Poul Steensen
Vemmetoftevej 5
2665 Vallensbæk Strand,
der fyldte 90 år den 4. marts, og

Otto Madsen
Henrik Niensens Vej 43
4000 Riskilde,
der fyldte 90 år den 27. marts.

Vi er her...

I relation til artiklen om lukning af Blomsterfonden (se side 8) skal det pointeres, at vi stadig får mange opgaver at løse foranlediget af FV- og HD-adresserne på bagsiden af Modstandskampen. Henvendelser og spørgsmål, som kræver svar og handling.

Vi har lovet vore døde fra 'dengang', at 'de skal ikke blive glemte', og det vil vi stadig leve op til.

Foss

Generalforsamling i Danske Veteraner 1940-45

Danske Veteraner afholdt den 25. april generalforsamling. Formanden, Erik Kragelund, bød velkommen og foreslog Per Lindeblad som dirigent. Derefter læste han navnene på de medlemmer, der er gået bort i 2011 og indtil dato, og sluttede med et æret være deres minde.

Efterfølgende aflagde Erik Kragelund beretning for det forløbne år. Der er 66 medlemmer tilbage i foreningen.

Søndag den 25. marts stod 11 af foreningen medlemmer ved Frihedsmuseet, hvor Prins Charles og Hertuginde Camilla hilste på hver enkelt og vekslede et par ord med hver. Herefter var vi på Frihedsmuseet, som velvilligt havde stillet balkonen til rådighed for os, så vi kunne få en øl eller vand, inden vi gik til frokost på Restaurant Toldboden.

9. april deltog 10 af foreningens medlemmer i mindehøjtideligheden på Københavns Rådhus, hvor Erik Kragelund holdt talen.

Foreningen har arrangeret en tur til Odense for at deltage i 4. maj mindehøjtidelighederne der.

29. august deltager foreningen i mindehøjtideligheden i Mindelunden, og til november påregner vi igen at deltage i den polske ambassades mindehøjtidelighed i Mindelunden.

Foreningen har sammen med Holger Danske-folk været aktive for at undgå deltagelse i fjernsynets såkaldte heltegalla, og det lykkedes for så vidt som kun tre tidligere modstandsfolk deltog.

Med Erik Kragelund i spidsen arbejdes der på at bringe Dannebrog til Normandiet 6. juni 2014 for at mindes 70 års dagen for invasionen. I samme forbindelse arbejdes der på at få udgivet en bog om danske søfolks deltagelse i Overlord.

Formanden vil arbejde på at skaffe penge fra fonde og håbede, at såvel en hjemmeside som en støtteforening kommer op at stå inden længe.

Efter beretningen forelagde Max Roeregnskabet, og kontingentet blev fastsat uændret til 200 kr.

Erik Kragelund blev genvalgt som formand for perioden indtil 31. oktober 2012, og Jens Ege for den resterende del

Prins Charles hilser på veteranerne.

af de kommende to år. Gunnar Iversen, der indtrådte som suppleant ved Kaj Christensens død, blev valgt for de kommende to år, ligesom Helge Krausing blev valgt som suppleant. Max Roe blev valgt som kasserer, Tage Heriskind som revisor og Per Lindeblad som revisorsuppleant.

Efter generalforsamlingen deltog alle i en hyggelig frokost.

Erik Kragelund

Læserbreve

Gode minder

Sammen med min nu afdøde mand Arne Christian Jørgensen – KZ fange nr. 74326 – har jeg været så heldig at møde mange spændende mennesker ved arrangementer både her i landet og på rejser.

Modstandskampens blad læser jeg altid med stor interesse. Der dukker ofte kendte navne op – desværre også som mindeord.

I september 2011 er artiklen om Bernadottegårdens fødselsdag, 35 år er lang tid, men alligevel ikke uoverskuelig. Og jeg kan ikke tænke på de 2 Bernadottegårde uden at have Oskar Verner i tankerne. Oskar Verner var ildsjælen bag byggerierne. – Han vidste om nogen, at modstandsfolk og KZ fanger nok ikke ville blive helt almindelige som gamle – at de måske ikke

kunne bo på vores gængse plejehjem i deres sidste tid med de mén – især psykiske – de havde pådraget sig. Oskar Verners ihærdige arbejde og ikke mindst gode forbindelser til Prins Axel muliggjorde disse fine byggerier.

At Oskar Verner så desværre blev for syg til at blive boende i Roskilde ret længe er noget andet.

Oskar Verner var god til at organisere. Så en helt uforglemmelig oplevelse kunne en større dansk delegation, der tog til Moskva i maj 1986, også takke ham for. Vi tog derover for at rejse en mindsten over de mange faldne russere fra 2. verdenskrig. På veteranernes dag d. 9. maj kunne stenen af bornholmsk granit blive afsløret i veteranernes park. Her var vi omgivet af ældre mænd med masser af medaljer og små spejdere med røde tørklæder. Midlerne til stenen kom ind ved salg af nogle 5-kr's mærker. Den skulle være

rejst i 1985, men nogle praktiske problemer kom i vejen.

Den russiske formand for Sachsenhausenforeningen, der hed Mark Tretris, inviterede os 8 danskere op i sin lejlighed på 9. sal om aftenen. Herfra så vi et helt utroligt flot fyrværkeri som afslutning på dagen.

For Arnes vedkommende var højdepunktet især gensynet med vennen Jacob Krimski, som han arbejdede sammen med i forsøgsværkstedet Oranienburg ved Sachsenhausen fra januar 44 til marts 45.

Som en rigtig god ting vil jeg nævne, at Arne og Jacob skrev sammen lige til Jacobs død i 2001. – Brevene blev oversat af nogle dygtige studerende fra Slavisk Institut på SDU.

*Indsendt af Helga Jørgensen,
Grøndalsvej 19, 5000 Odense C.*

1133
Asta Dahl
Anemonevej 17
4000 Roskilde

ADRESSELISTE

ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Odense afd.: Fmd.: Alfred Andersen,
Bregnevej 7, 5220 Odense SØ,
tlf. 66 11 58 69.

Omegnsafdelingen:

Sydkaen 4.1.th, 3600 Frederikssund,
tlf. 47 53 02 48.
Fmd.: Eigil Skov Jørgensen.

Sjællands afd.:

Fmd.: Mogens Henrik Nielsen,
Bernadotteparken 32, 4000 Roskilde,
tlf. 46 75 77 13.
Kass.: Kirsten Kurland
Digevej 3, 2680 Solrød Strand,
tlf. 56 14 36 53.

Jysk afd.: Fmd. og sekr.: Ingelise Serges,
Fælledvej 6 D, 2. tv., 7000 Fredericia,
tlf. 75 92 77 91, mail: ils@sbb-net.dk
Kass.: Birgit Lund, Skovparken 76 B,
6000 Kolding, tlf. 75 53 73 53,
mail: blund@adr.dk

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethesvej 28, Ejby,
4070 Kirke Hyllinge, tlf. 46 40 50 87.
Giro: 87 446 867.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Jørn Jensen, Glentemosen 5, lejl. 103,
2605 Brøndby, tlf. 43 96 35 18.
Kass.: Salle Fischermann,
Toftekærsvvej 28 C, 2820 Gentofte,
tlf. 39 65 89 90.

GESTAPOFANGERNE RANDERS

Fmd.: Ebba Hjortshøj, tlf. 86 42 77 29
Hermann Stillingsvej 17, 8930 Randers NØ.
Kass.: Marion Jensen, Mølløvænget 6,
9560 Hadsund, tlf. 20 22 59 54.

HANNOVER-STÖCKEN

Henv.: Erik Tanne, Farum St. Torv 29, 1. th.,
3520 Farum, tlf. 44 95 87 35.

HORSERØD STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Anton Nielsen,
Møllevej 17, 3650 Ølstykke, tlf. 47 17 90 69.
Kass.: Hanna Kirkegaard,
Jesper Brockmandsgade 2, 2200 København N.
Tlf. 22 12 49 25.

LANDSFORENINGEN AF KZ-FANGER FRA NEUENGAMME - VENNEKREDSSEN

Fmd.: Helle Sørensen, Borgervænget 92, 2. th.,
2100 København Ø, tlf. 59 18 66 89 - 20 45 19 29
Kass.: Gitte Sundahl, Søkildevej 3,
5970 Æreskøbing, tlf. 62 52 21 50

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN DK

Fmd.: Astrid Danielsen, Bregningevej 9,
5700 Svendborg, tlf. 63 21 04 64
astriddanielsen@hotmail.com
www.sachsenhausen.dk

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Krasnik Fischermann,
Gl. Vartov Vej 29, 2. tv.,
2900 Hellerup, tlf. 39 62 83 55.
Kass.: Michael Fingeret, Herman Triers Plads 2,
1631 Kbh. V, tlf. 35 37 11 21

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Formand: Martin Frøland, Ellemosevej 107,
2900 Hellerup, tlf. 39 68 15 25
Kasserer: Poul Brandt, Engbovej 104,
2610 Rødovre, tlf. 36 41 33 24

FRIHEDSKAMPENS VETERANER

Henvendelse kan ske til
Eigil Skov Jørgensen (Foss),
tlf. 47 53 02 48 eller
Bent Nielsen,
Wiedergården 46, 1, 2791 Dragør
tlf. 32 53 07 16.

HOLGER DANSKE -KLUBBEN

Fmd.: Jørgen H. Barfod
Ved Fortunen 10 A -2800 Lyngby
Sekr. "Foss", E. Skov Jørgensen
Tlf. 47 53 02 48 e-mail: foss@privat.dk

DANSKE VETERANER 1940-45

Formand Erik Kragelund,
nysejler@webspeed.dk
Sekretær Max Roe, maxroe_sen@msn.com
Tlf. 20 67 25 45

FRIHEDSKAMPENS FREDNINGS- OG MINDEFOND

Amaliegade 18, 1256 København K,
tlf. 33 40 10 10
Fmd.: Chr. Eugen-Olsen
Sekretær: Jens Ege, N. Jaspersens Vej 10,
2000 Frederiksberg, tlf. 38 33 52 08
Ansøgninger om støtte fra fonden kan rettes til
ovenstående adresse.
Bidrag til fondens arbejde kan sendes til
fondens konto i Spar Nord Bank
reg.nr. 9061 konto nr. 4569856065

ARBEJDSKADESTYRELSEN

Sankt Kjelds Plads 11, Postboks 3000,
2100 Kbh. Ø, tlf. 72 20 60 00, fax 72 20 60 20.

AMICALE INTERNATIONALE DE NEUENGAMME (AIN)

Vicepræsident Ernst Nielsen,
Sofielunden 14, 2600 Glostrup.

FÉDÉRATION INTERNATIONALE DES RÉSISTANTS, DANMARK (FIR)

Formand: Allan Christiansen, Ibsvej 94,
2880 Bagsværd, tlf. 44 98 48 24.
Kasserer: Bodil Enoch,
Brøndbyøster Torv 51, 5. th. 2605 Brøndby,
tlf. 36 75 45 94.

BERNADOTTEGÅRDEN

Bernadottegården 94, 9560 Hadsund,
tlf. 97 11 46 66.

BERNADOTTEGÅRDEN

H.H. Kochsvej 4, Himmelev, 4000 Roskilde,
tlf. 46 31 60 00.

MINDELUNDEN RYVANGEN

Tuborgvej 33, 2900 Hellerup, tlf. 39 62 14 67.

BANGSBO MUSEUM

9900 Frederikshavn, tlf. 98 42 31 11.

FRIHEDSMUSEET

Churchillparken 7, 1263 København,
tlf. 33 13 77 14.

MUSEET FOR FRØSLEVLEJREN

Lejrvejen 83, Frøslev, 6330 Padborg,
tlf. 74 67 65 57.

MUSEET PÅ KOLDINGHUS

Postboks 91, 6000 Kolding, tlf. 76 33 81 99.
Åbent kl. 10-17.

HORSERØDLEJRENS MUSEUM

Esrumvej 367, 3000 Helsingør, tlf. 72 55 20 47.
Åbent søndag, tirsdag og torsdag kl. 11-15.

BESÆTTELSESMUSEET I ÅRHUS 1940-45

Mathilde Fibigers Have 2 (v/ Domkirken)
8000 Århus C, tlf. 86 18 42 77, fax 86 18 42 83.
Fond reg. nr.: 12844.

HISTORISK SAMLING

FRA BESÆTTELSESTIDEN,
Niels Bohrs Alle 9, 6700 Esbjerg,
Åbent tirsdag kl. 10-12 og torsdag kl. 10-18.

ODENSE HISTORIE 1940-45

Brandts Passage 15,1.tv
5000 Odense C, tlf. 66 19 40 45.
Åbent d.1.lørdag i måneden kl.13-16

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: 4. Maj-huset, Gennem Landet 80 A,
8592 Anholt.
Kan lejes ved henvendelse til
Anders Rytter, tlf. 40 97 96 84